సహాయకష్టకర్తలు.

By

K. VEERESA LINGAM

1894

సకాయకష్టకర్మలు

వివేకనిధులారా !

మన దేశములోని కర్మోపజీవుల వృత్తులనుగూర్చి ప్రత్యేకముగాఁ జెప్పఁబూనినచో ననేకోపన్యాసములు కావలసి యున్నను వాని కన్నిఁటికిని పీఠికగా నుపయోగించునట్లుగా నిప్పుడు సామాన్యముగా నాకుఁ దోఁచిన యంశములను గొన్నిఁటిని జెప్పుచున్నాను. పూర్వకాలమునందు శిల్పములచేతను, కళలచేతను మిక్కిలి ప్రసిద్ధికెక్కి సమస్తదేశములవారి గౌరవమునకును పాత్రమయి యుండిన మన హిందూదేశ మిప్పుడు శిల్పాదులయందు మిక్కిలి హీనదశను పొంది కేవల పరిహాసాస్పదముగా నుండకపోయినను బహుదేశముల వారి యనాదరణ కర్హమయి యున్న సంగతి యించుక ప్రపంచ జ్ఞానముగల వారి కందఱికిని దెలిసియున్న విషయమే గనుక దీనిని స్థాపించుటకయి నేనిక్కడ నిదర్శనపూర్వకముగా బెంచి చెప్పవలసిన యక్కఱ లేదు. ఈదేశమునందలి శిల్పాదివృత్తులు నానాటికి క్షీణదశకు వచ్చుచుండుటచేతనే మన ముపయోగించుకొనుచు వచ్చు వస్తువులలో మూఁడువాళ్ళు సాధారణముగా నన్యదేశములయందుఁ జేయఁబడి యిక్కడకు పంపఁబడినవిగా నున్నవి. అందుచేతనే యించుమించుగా మనము కట్టుకొను వస్త్రములును, బట్టలు కుట్టుట కుపయోగపడు సూదులు దారములును, మనము వేసికొను గుడ్డగొడుగులును, వ్రాసికొను కాగితములును, పనిచేయించుకొనెడు కత్తులును, గృహములకు వేయించుకొనెడు తాళములును, మఱియు గృహకృత్యముల కుపయోగించు వస్తువులనేకములును పరదేశమునుండి వచ్చువినగా

నున్నవి. ఇట్లుండుటచేత క్రమక్రమముగా మనదేశమందలి ధన మంతయు నన్యదేశముల పాలయి పూర్వకాలమందు నిరుపమానధన సంపన్నమని ప్రఖ్యాతికెక్కి, ధనాశాపాశబద్ధులయిన విదేశరాజుల హృదయముల నాకర్షించుచుండిన యీదేశమున కంత కంతకు బీద స్థితి పట్టవలసిన గతి సంభవముగుచున్నది. మగ్గములు మూలపడి నందున సాలెవాండ్రు విలువబట్టలు నేసిన చేతులతో మట్టిగోడలు పెట్టవలసినవారగుచున్నారు; కమ్మరులు కత్తులుచేసిన హస్తములతో కట్టెలు కొట్టవలసినవారగుచున్నారు. మనదేశపుస్థితి యభివృద్ధినొందక యిదేప్రకారముగా నుండెడుపక్షమున, నిఁకకొంతకాలములో దారిద్ర్య దేవత వచ్చి మనదేశములోనే స్థిరవాస మేర్పఱుచుకొనుటకు సందేహ ములేదు. అట్టి దౌర్భాగ్యదశ మనదేశమునకు పట్టకుండఁ జేయవలెనని కోరెడుపక్షమున మనదేశమందలి వృత్తులవివరమును తెలిసికొని, వాని యిప్పటిస్థితికిఁగల కారణములను కనిపెట్టి, ముందు వానినభివృద్ధికి దేఁదగిన మార్గముల నాలోచించి, తగిన కృషిచేయుట దేశాభిమానము గలవారి కందఱికి నవశ్యకృత్యము. కాయకష్టము నపేక్షించెడు పనులు అద్దములు, కుండలు మొదలయిన మట్టిపనులును, నగలు, పాత్ర సామగ్రి, గునపములు మొదలయిన లోహపుపనులును, గుళ్ళు గోపురములు, విగ్రహములు, మొదలయిన రాతిపనులును, బల్లలు, పెట్టెలు, మొదలయిన కఱ్ఱపనులును, వస్త్రములు, కొమ్ముపెట్టెలు, రత్నకంబళములు మొదలయిన చేతిపనులును, మనదేశమునందనే కములు గలవు. ఇట్టి శరీరప్రయాసముతో చేరిన పనులు వృద్ధిపొంది ననే దేశ మభివృద్ధిచెంది జనులు బుద్ధియందును ప్రవర్తనమునందును మేలిమిచెంది బాగుపడుదురు గాని యితరవ్యాపారములవలన బాగు పడనేరరు. ఈ లోకములో కష్టపడినంగాని ఫలమేవిషయమునందును

లభింపదు. పలువురు కష్టపడినంగాని మనము కడుపునిండ భోజనము చేసి జీవించుటకయినను శక్తులము కాము. చెమట యూడ్చి కష్ట పడి పనిచేయువాఁడు దేహారోగ్యము కలవాఁడయి సుఖజీవనము చేయుటకు శక్తుఁడగుటయే కాక సాధారణముగా యుక్తప్రవర్తనము కలవాఁడు సహితమగును. కొన్ని సమయములయందు వాణిజ్యము వలన నధికధనలాభము కలిగినను, అది జూదమువంటిదే యగును గాని దేహపరిశ్రమమును విశేషముగా కోరెడు సేద్యము, శిల్పములు మొదలయిన వానితో సమాన మెన్నటికిని కాదు. బహుకారణముల చేత నోడవ్యాపారము లోనుగాఁగల వర్తకవ్యాపారములయందు లాభమునకు మాఱుగా బహుతరముగా నష్టమే కలుగుచుండ వచ్చును. అంతేకాక వాణిజ్యకర్మమునందు సామాన్యముగా పోటీ బయలుదేఱి తన తోడివారియం దసూయయు ద్వేషమును పుట్టుటయే కాక యబద్ధము లాడుటకును పరులను మోసముచేయుటకును నవ కాశమును ప్రోత్సాహమును గలుగును. ఇట్లు చెప్పుటవలన వాణి జ్యము కూడదని కాని వర్తకులందఱును మోసగాండ్రని కాని నా యభిప్రాయము కాదు. వర్తకులలో సత్యసంధులయి న్యాయమార్గము నతిక్రమింపక ఋజువుగా ప్రవర్తించువారును పలువురున్నారు. ఎంత దూరదేశమునం దుత్పన్నములయ్యెడు వస్తువులయినను పెరటి పంటయయి యందఱికి లభించి సౌఖ్యాభివృద్ధిని కలుగఁజేయుటకును వాణిజ్యమే సాధనభూతముగా నున్నది; ధూమనౌకలును ధూమశక టములును గలిగి సముద్రమధ్యమునందుండు ద్వీపాంతరములు సహి తము నదులలోని చేరువలంకలవలెను దూరదేశములుసహితము పొరు గూళ్ళవలెను సులభగమ్యములుగానున్న యీ కాలములో నెల్ల దేశ ములయందును జేసెడు వివిధవస్తువు లొక్కచోట లభించు సదుపాయము

లుండుటయేకాక వాణిజ్యధర్మమునుబట్టి తఱచుగా దూరదేశము
లకు రాకపోకలు చేసి వివిధదేశములవారి యాచారవ్యవహారములను
గుణదోషములను గుర్తెఱిఁగి నాగరికతయందు వృద్ధిపొందుటకు కావ
లసినన్ని యవకాశము లుండియున్నవి. అయినను మనవారు చిర
కాలాగత మయియున్న జాత్యనుబంధముచేత కట్టుపడి స్వేచ్ఛావిహా
రమునకు శక్తులు కాకపోవుటవలన వాణిజ్యమువలన మన దేశమునకు
కలుగవలసినంత లాభము కలుగకున్నది. అట్లయ్యును జనుల యభివృద్ధి
కిని లాభమునకును కొంతవఱకు తోడుపడును గనుక వాణిజ్యముకూడ
నవశ్యముగా నుండవలసిన దనియే నా యభిప్రాయము. కాని నే నిప్పుడు
మీ మనస్సులయందు నాటింపఁదలఁచినది వర్తకవ్యాపారమునకంటె
శిల్పాదులయందు సుగుణము లధికముగా నున్నవనియు మంచినడవడికకు
పురికొల్పు శక్తి కలదనియు, నందుచేత కాయకష్టముతో చేరిన పనుల
ననాదరముచేయక వృద్ధిపఱచుట దేశముయొక్క యోగక్షేమముల
కత్యంతాపేక్షణీయమనియు స్పష్టపఱచుట తప్ప మఱియొకటి కాదు.
పూర్వోక్తములయిన శిల్పాదివృత్తులయందు తక్కిన పనులకంటె శరీర
ప్రయాస మెక్కువ పడవలసియుండును గనుక కర్మోపజీవులకు
కష్టములకు సహించు మేలిగుణమును, పూనికతో పనిచేయు నుత్సా
హమును, పనిని కడముట్ట నిర్వహించు మనోదార్ఢ్యమును, స్వభావ
సిద్ధముగానే కలుగును. ఈ ప్రకారముగా కష్టపడి పనిచేయవలసిన
యావశ్యకములేని వ్యాపారములయందున్నవారికి తమ మనస్సుయొక్క
సంపూర్ణశక్తి తెలియుటయు, మనోనార్ఢ్యమును, కష్టముల కోర్చుకొను
శక్తియు, పూనిక కలుగుటయు సంభవింపనేరవు. శరీరకష్టము నపే
క్షించెడు పనులయందు దేహాయాస మనివార్యమే యయినను, ఆ యా
యాసముండుటచేతనే మనము పైనిచెప్పిన సహనాదిగుణములను

వహించుటకు శక్తుల మగుచున్నాము. ఆ యాయాసమువలననే మనము భూమిని ఫలవంతమునుగాఁ జేసియు, దారులోహాదివస్తువులను మన కుపయుక్తములయిన వివిధరూపములకు మార్చియు, నానా విధసుఖములను భోగములను ననుభవించుటకు శక్తులమగుచున్నాము. కాఁబట్టి మనము శరీరప్రయాసము నెన్నఁడును తిరస్కరింపరాదు. తాము కష్టపడి యెఱుఁగక యనాయాసముగా నితరులను జేరి జీవించువారు నిజమయిన సుఖము నెప్పుడు ననుభవింపఁజాలరు; పనిలేక యూరక సోమరితనమున కాలముపుచ్చుటకంటె నాయాసకరమును దుఃఖప్రదమును లోకమున మఱి యేదియు లేదు. కాఁబట్టి తమ జీవనమునకయి పరుల కాశపడి యుండక యెల్లవారును నేదోయొక విధమున పాటుపడి గౌరవముతో జీవనముచేయుటకయి ప్రయత్నింపవలయును.

మన మింతవఱకును పనియొక్క యుపయోగమునుగుఱించి ప్రసంగించితిమి గనుక, ఇఁక మన దేశమునందు శిల్పాదివృత్తులు హీనదశయందుండి లాభకరములుగా నుండకపోవుటకు కారణము లేవో తెలిసికొని యా లోపములను వారించి యభివృద్ధిపఱచుటకు తగినసాధనముల నాలోచింతము. మన దేశములో కృష్యాదు లభివృద్ధి చెందకపోవుటకు కారణము లనేకములు కలవు. కాని వానిలో ముఖ్యములయిన వానిని మాత్రమే యిచ్చట ముచ్చటింతము. వీనిలో మొదటి కారణ మేయే పనిలో నెవరి కభిరుచిగలదో వారాపనులయందు ప్రవేశించి పనిచేయకుండుట. చిత్రములు వ్రాయుటయందే ప్రవీణత గలవానిని బట్టలు నేయుటయందును బట్టలు నేయుటయందే నేర్పు గలవానిని చిత్తరువులు వ్రాయుటయందును, నియమించి నిర్బంధముగా పనిచేయించినచో నేపనియు తిన్నగాజరగక రెండును హీనదశయం

దుండుననుట బాలురకు సహితము తెలియునుగదా? మన దేశమునం దాయా వర్ణములవారే యాయాపనులను చేయవలయు ననెడి నిర్బంధ ముండుటవలన నొకకుమ్మరి దంతపుపనియం దెంత యభిలాషమును నేర్పును గలవాఁడయినను దానిని మాని కుండలనే చేయుచుండ వలెను; ఒకస్వర్ణకారుఁడు వస్త్రములను రత్నకంబళములను నేయుట యం దెంత యభిరుచియు బుద్ధియుఁ గలవాఁడయినను వానిని వదలి సుత్తితో వెండిబంగారములనే సాగఁగొట్టుచుండవలెను; ఒకచాకలి వస్త్రముల కంచులద్ది రంగులువేయుటయందెంత ప్రవీణుఁడయినను దాని జోలికిపోక మయిలబట్టలనే యుతుకుచుండవలయును; ఒకమంగలి చిత్రములు వ్రాయుటయందెంత ప్రజ్ఞగలవాఁడయినను దానిపేరు తలపెట్టక బోడితలలనే గొఱుగుచుండవలయును; ఒకయీడిగెవాఁడు బంగారపుపనియం దెంత సమర్థుఁడయినను దానివంకఁ బోక తాటి కల్లే గీఁచుకొనుచుండవలయును. అనావశ్యకమైన యిన్ని జాతిభేదముల చేత పనివాండ్రు స్వేచ్ఛగా తమ బుద్ధి ప్రవేశించిన పనియందు ప్రవేశించి తమసామర్థ్యమును కౌశలమును కనఁబఱుచుటకు వలను పడక తమ కిష్టములేని పనులయందే విధిలేక యావజ్జీవమును గడప వలసినవా రగుచున్నారు. అందుచేతనే యీ హిందూదేశమునందు శిల్పాదివృత్తు లెప్పుడు నుండవలసినంత మంచిస్థితియం దుండకున్నవి. సాధారణముగా విగ్రహారాధన మధికముగాఁగల దేశములయందు ప్రతిమలు చెక్కుటయు దేవాలయనిర్మాణమును మహోన్నతదశయం దుండవలసియుండును. ఈజిప్టుదేశమునం దున్న మిన్నందుగోపురము లను వానిమీఁది పనిని చూచినవారు మానుషశక్తి యంతటి పరి పూర్ణతను పొందునాయని యద్భుతరసాక్రాంతులు కాకపోనరు. విగ్రహారాధన మత్యంతప్రబలముగానున్న యీ దేశమునం దటువంటి

యాశ్చర్యజనకములయిన విచిత్రవిగ్రహములును నిరుపమానదేవాలయములును విశేషముగా లేకపోవుటకుకూడ జాతిభేదముల యధిక సంఖ్యయే కారణముగానున్నది. ఈ జాతిభేదములవలన నిష్ప్రయోజకులయిన సోమరిపోతులు సహితము జన్మప్రభావమువలన తామెక్కువవార మని గర్వించి గుణశక్తిసంపన్నులయిన యితరులను గౌరవింపక పరాభవించుటయు, లోకోపకారపారీణులయిన యుత్తమపురుషులు సహితము గుణశీలసామర్థ్యాదులచేత నసమానులయియుండియు జన్మదోషమువలన తలయెత్త వీలులేక యెక్కువవారమని మదించి తిరిగెడి యధములచే నవమానపఱుపఁబడి యర్హపదమును పొందక నిరుత్సాహులగుటయు, అందుచేత పరస్పరద్వేష ముదయించి యైకమత్యములేక దేశము చెడిపోవుటయు సంభవించుచున్నది. ఇప్పుడు చెప్పినరీతి జాతిభేదములు లేకపోయినను ధనపాండిత్యాధికారతారతమ్యాదులనుబట్టి కొంద ఱెక్కువవారును కొందఱు తక్కువవారు ననెడి భేద మెప్పుడు నుండును గాని యిప్పటివలె నయోగ్యులు తామధికులమని గర్వించుటయు యోగ్యులు హీనులుగా గణింపఁబడి లాఘవము పొందుటయు నంతగా సంభవింపవు. జాతిభేదమును గూర్చిన విచార మిక్కడ ననావశ్యక మగుటచేత నా యంశము నింతట విడిచిపెట్టి యెవ్వ రేజాతియందున్నను తా మేదో యొక్కవృత్తినే యవలంబించి యామరణాంతమును దినములు పుచ్చుకలేఅదను దుర్భ్రమపడక, తమ కేవృత్తియం దభిరుచి గలదో దేనిమీఁద తమ బుద్ధి చక్కఁగా వ్యాపించునో దేనిని తాము జనరంజకముగా నిర్వహింప శక్తులగుదురో యా వృత్తినే యెల్లవారు ననుసరింప ప్రయత్నింపవలయుననియు, అట్లుచేసిననే కాని చేతిపనులు వృద్ధిచెంది లాభకరములుగా నుండవనియు, వారట్లు చేయునట్లు ప్రోత్సాహపఱుచుట

దేశాభివృద్ధి నపేక్షించు మనకందఱకు ధర్మమనియు నొక్కి చెప్పు చున్నాను.

మనదేశములో శిల్పాదుల హైన్యస్థితికిఁ గాలానుగుణముగా కావలసిన మార్పులను చేసికోక పూర్వాచారమునుబట్టి యెప్పుడు నేక రీతిగా గుడ్డిమెద్దు జొన్న పడ్డట్టు పనిచేయుచుండుట రెండవకారణ మని చెప్పవచ్చును. మనదేశములో నిప్పుడు పనిచేయుచున్న రీతి పూర్వకాలమునకు సరిపడియే యున్నను నానావిధముల నభివృద్ధి చెందుచున్న యీకాలమున కెంతమాత్రమును తగియుండదు. బాల్య మున తొడుగుకొనెడు పాదరక్షలాకాలమున కెంతో యనుకూలముగా నుండినను బాలుఁడు పెద్దవాఁడై పాద మెదిగిన తరువాతకూడ నట్టి జోడునే తొడుగుకొనవలయు నన్నచో నది యుపయోగింపక పోవుట యేకాక కాలికి నష్టమునుకూడ కలిగించును. అదేప్రకారముగా ప్రపం చముయొక్క బాల్యస్థితియం దత్యంతోపయుక్తములుగా నున్న వానినే కాలానుసారమైన మార్పును చేసికోక యిప్పటి వృద్ధిదశయందుకూడ నుపయోగింపవలెనన్నచో నష్టము కలుగక యేప్రకారము లాభకర ముగా నగును? అయోమార్గములమీఁద వాయువేగమున ధూమ శకటములు పోకగా సరకులను కొనిపోవుచుండఁగా నాచేరువను మోటుబండ్లమీఁద మందగమనమున ప్రియముగా వస్తువులను గొని పోవ ప్రయత్నించుచో వృథాప్రయాసముగాక లాభమెట్లు కలుగ నేర్చును? ఆవిరియంత్రములతో దినమునకు వస్త్రశతములను నేసి యల్పమూల్యమునకు విక్రయించుచుండగా పూర్వకాలపు మగ్గముల మీఁద మూడుదినములకొక బట్టను దింపి యెక్కువవెల కమ్మఁబూని నచో లాభమేరీతిని కలుగును? కాబట్టి వృత్తులు నిజముగా లాభ కరములుగాఁ జేయవలె నన్నచో నీకాలమునకు తగిన పనిముట్లను

సంపాదించి యితరసాధనముల నన్నిటిని కాలానుసారముగా మార్చుకొని నేర్పుతో పనిచేయవలయును. ఇప్పటి యంత్రములు మొదలయినవి విశేషవిత్తసాధ్యములును మన పనివాండ్రు ధనహీనులు నైనందున నట్టిపని యెట్లు పొసఁగునని యెల్లవారికిని స్థూలముగా తోఁచ వచ్చును. ఈయాక్షేపణ కొంతవఱకు ప్రబలమయినదే కాని ప్రతి క్రియ లేనిది కాదు. ఒక్కఁడు ప్రత్యేకముగాఁ జేయఁబూనినచో నెల్లపనులును నసాధ్యములుగానే కనఁబడును. ఆపనులే పదిమంది యేకీభవించి చేసెడిచో సులభసాధ్యములగుట యెల్లవారికిని నను భవసిద్ధమయి యున్నది. ఈలోకములో నెటువంటి దుస్సాధ్యములను నిమిషములో సుసాధ్యములనుగాఁ జేసెడి యద్భుతశక్తి యొకటి సంఘీ భావమునందున్నది. స్వప్రయోజనపరులయి యెవరిమట్టుకు వారు వేఱుపడక సంఘీభవించి యైకమత్యముతో పనిచేసినచో లోకములో సాధింపరాని కార్యములు బహుస్వల్పముగా నుండును. కాఁబట్టి శత కోటి సంఖ్యల జనులున్న యీ దేశములో వేలకొలఁది జనులు కాకపోయి నను నూఱులకొలఁదియైనను సంఘములుగాఁజేసి కావలసినంత ధన మును చేర్చి కావలసిన పనిముట్లను యంత్రాది సాధనములను సులభ ముగాఁ దెప్పించవచ్చును. ఈపని సంఘీభవించి చేయవలసినదేకాని యొక్కఁడనో లక్షాధికారులకు తప్ప సాధారణముగా నొంటరిగా చేయుట శక్యముకాదు. కాఁబట్టి మనదేశమున నిప్పు డడుగంటి యున్న కళలను శిల్పములను పునరుద్ధారణముచేసి దేశమును భాగ్య సంపన్నము చేయు తలంపుగల దేశాభిమాన మాననీయులు మనవారిలో నైకమత్యము పుట్టించి, సంఘీభవించుటవలని యనంతములైన లాభ ములను తెలిపి, యీ దేశమున వస్త్రాదుల నిప్పటి యంత్రాదిసాహా య్యమునఁ జేయునట్లు చేయవలయును. కాలానుగుణములైన మార్పు

లను పొందక యెప్పుడు నేదేశమును బాగుపడదని మీరు దృఢముగా నమ్మి దానికై తగినంతకృషి చేయుదురని మీకు మఱిమఱి తెలుపుచున్నాను.

ఈ హిందూదేశమున శిల్పాదులు వృద్ధిపొందక నీచదశయందుండుటకు మూఁడవకారణ మాయావృత్తు లవలంబించినవారు విద్యావిహీనులుగా నుండుట. ఏపనినిగాని చక్కఁగా నాలోచించి చేయనిచో, ఆపని క్రమముగా నెఱవేఱదని యెల్లవారికిని తెలియును. ఒకపని విషయమయి యాలోచించుటకు మొట్టమొదట వాని కాయావస్తుధర్మములు తెలియవలెను. అట్లు తెలియనిపక్షమున వాఁడావిషయమునందు తనబుద్ధిని చొప్పించి పూర్ణముగా నాలోచించి చేసెడు పనినంతకంతకు వృద్ధిపఱుచుటకును తదనుగుణముగా క్రొత్తపనిముట్లను బుద్ధిబలమున కనిపెట్టి నిర్మించుటకును శక్తుఁడు కాఁజాలఁడు. ఇందుకు నిదర్శనముగా కృషిచేయువాఁడు తన భూమిని సదా ఫలవంతముగాఁ జేసికొని యెక్కువలాభమును పొందదలచినయెడల వాఁడు మట్టిలోనుండు మూలపదార్థముల స్వభావమును, వానిలో నేవి యేపైరుకు ముఖ్యములో, యేపైరుతరువాత నేపైరు పెట్టినచో భూమి సారము చెడకుండ ఫలము నిచ్చుచుండునో, భూమి నిస్సారమయినచో ససారముగాఁ జేయుటకయి, యెప్పు డెటువంటి యెరువు కట్టవలయునో, కాలువల నేప్రకారముగా త్రవ్వి నీరెట్లు ప్రవహింపఁజేయవలయునో, నాగేళ్లు మొదలయిన సాధనముల నేప్రకారముగా బాగుచేసి యుపయోగింపవలయునో, పొలములు దున్ను పశువుల నే ప్రకారముగా మేపవలయునో, వానికి రోగములువచ్చినప్పు డేప్రకారముగా నేమేమి చికిత్సలు చేయవలయునో, తెలిసికొనవలసి యుండును. అట్లు తెలిసికొని సాస్త్రానుసారముగా సేద్యముచేసి, పిత్రాచారమును బట్టియే

యెప్పుడు నేకరీతిగా వ్యవసాయము చేయువానికంటె ద్విగుణముగాను త్రిగుణముగాను ఫలమునొందవలె నన్నవాఁడు రసవాదశాస్త్రము, పశువైద్యశాస్త్రము, వ్యవసాయశాస్త్రము, మొదలయినవాని నెన్నిటినో నేర్చుకొనవలయును. కాలువలు త్రవ్వి నీరు నడుపువారు జలము యొక్క ధర్మములను తెలియుటకయి జలశాస్త్రమును జలయంత్రశాస్త్రమును నభ్యసింపవలయును. అద్దములు మొదలయిన వానిని జేయువారు తాము చేసెడిపనిని క్రమక్రమముగా నభివృద్ధిచేయ నపేక్షించినపక్షమున తదనుగుణములయిన జడపదార్థధర్మములను బోధించెడు ప్రకృతిశాస్త్రముల నవశ్యముగా గ్రహింపవలెను. ఇట్లేవృత్తినభివృద్ధి పొందించి తగిన ప్రతిఫలము నిచ్చుదానినిగాఁ జేయవలె నన్నను దానితో సంబంధించిన విషయములను తగినంతవఱకుఁ జదివి దాని యభివృద్ధికయి యాలోచించుచు మునుపున్న లోపములను దిద్ది కావలసిన మార్పులను జేయుచు క్రొత్తపనిముట్లను కల్పించుచు పాటుపడక తప్పదు. ఇటువంటిపని విద్యాగంధములేని మూఢశిరోమణుల చేత కానేరదు. ఇట్లని వ్యవసాయము మొదలయినవి చేయువారందఱును ప్రతివిషయమునందును సంపూర్ణపాండిత్యము పొందవలెనని నేనిప్పుడు చెప్పవచ్చినవాఁడనుకాను. తాను చేసెడుపనిని సామర్థ్యముతోను సంపూర్ణోపయోగముగాను నిర్వహింపఁగోరినయెడల నట్టి పనితో సంబంధించిన జ్ఞాన మనివార్యముగా నుండవలయును గనుక కులవృత్తికి తగిన చదువు పనివాండ్రకు తప్పక చెప్పింపవలెనని మాత్రము నాతాత్పర్యము. శాస్త్రమునం దేశాఖ నభ్యసింపవలె నన్నను ముందుగా కొంతవఱకు భాషాజ్ఞానమును కలిగియుండవలసినదే గనుక, సమస్తవృత్తులవారికిని ప్రతిగ్రామమునందును పాఠశాలలుంపించి వారి నందుఁ జదివించుట యుక్తము. ఇప్పుడు కులవృత్తులు

చేయువారందఱు చదువక్కఱలేకుండ తమతమ వ్యాపారములను చక్కఁబెట్టుకొనుచుండ లేదా? పొలములు దున్నువారికి చదువ నవకాశముండునా? అని మనవారు కొందఱనవచ్చును. ఈవృత్తుల నెదుగుబొదుగులు లేక యిప్పటిరీతిగానే యుంచి శీఘ్రకాలములో నె దారిద్ర్యదేవతకు పట్టాభిషేకముచేసి మనదేశమును సమర్పింప నిశ్చ యించుకొన్నయెడల పనివాండ్రకు చదు వక్కఱయుండదు; గాని వారి నావేశించియున్న మూర్ఖతాపిశాచమును పాఱఁదోలి వృత్తుల నభివృద్ధినొందించి దేశమును భాగ్యలక్ష్మికి నివాసస్థానముగాఁ జేయ నుద్యమించి నప్పుడు మాత్రము వారికి విద్యఁజెప్పించి యభివృద్ధి మార్గము నాలోచించుటకు తగిన శక్తిని గలిగింపక తప్పదు. ఇఁక వారికిఁ జదువు నేర్చుకొనుట కవకాశముండునా యను విషయములో తమకు నావశ్యకమని తెలిసికొని వారు విద్యయందు శ్రద్ధగలవా రయినచో నవకాశము కావలసినంత దొరకును. బుద్ధి కుదిరినచో నవకాశ మెన్నటికిని దొరకకమానదు. పాఠశాలలయందు మాత్రమే కాక యింటకూడ పాఠములు చెప్పుటకు నొకరిద్ద ఱుపాధ్యాయు లుండ చదువుటకు కావలసినన్ని పుస్తకములుండి యితరసాహా య్యము లనేకము లుండినను శ్రద్ధయొక్కటి లేకపోవుటచే ధనికుల బిడ్డలలో కొందఱి కొక్క విద్యయు రాకపోవుటయు పయిసాధనకలా పములో నొక్కటియు లేకపోయినను శ్రద్ధ యొక్కటిమాత్ర ముండు టచే బీదబిడ్డలు కొందఱు విద్య లనేకము లల్పకాలములో గ్రహింపఁ గలుగుటయు, పలువు రెఱిఁగియుండవచ్చును. కాఁబట్టి యవకాశ ముండదనుమాటను దూరముగా నుంచి వృత్తులను మంచిస్థితికిఁ దీసి కొని రాఁగోరెదు మనము పనివాండ్రకెల్లను విద్యయందు శ్రద్ధా భక్తులు కుదురునట్లు చేయుటకును, చదువునందు బుద్ధిగలవారి నిమిత్త

మయి పాఠశాలలను స్థాపించునట్లు చేయుటకును, శక్తివంచనలేక సమస్తప్రయత్నములు చేయవలయును. వీరికి పగటిపూట చదువు చెప్పెడి చిన్నపాఠశాలలు మాత్రమేకాక పగలు పనిచేసి వచ్చు వారి కుపయోగపడునట్లుగా తగినన్ని రాత్రిపాఠశాలలుకూడ స్థాపింపవల యును. ఈవిషయమున సీవలపక్కే దొరతనమువారును స్థలనిధిసంఘ ములవారును నగరపారిశుద్ధ్యవిచారణ సంఘమువారును శ్రద్ధపుచ్చుకొని కొంత పనిచేసియున్నారు. అయినను జనులతోడ్పాటులేక ప్రభుత్వము వారిప్రయత్నములు పూర్ణముగా కొనసాగఁజాలవు గనుక దొరతనము వారు పనిచేయుచున్నారని యుపేక్షచేయక జనసామాన్యముయొక్క వృద్ధికయి సాధ్యమైనంత పని చేయుట మనకుకూడ పరమధర్మమే.

ఈప్రకారముగా మనదేశమున వృత్తులుత్కృష్టదశను పొందక పోవుటకుఁ గల కారణము లనేకములున్నను వానినన్నిటిని వివరించుట కిప్పు డవకాశముచాలక యింకొక్క యంశమునుమాత్రము చెప్పి ముగించుచున్నాను. ఈదేశమునందు చదువుకొన్నవారు తాము వృత్తులయందు ప్రవేశించుట తమగౌరవమునకు హానికరమని దుర్భ్రాంతి నొంది వృత్తులపొంత పోవొల్లకుండుటగూడ వృత్తుల నికృష్టదశ కొక ముఖ్యకారణముగానున్నది. నాలుగుముక్కలు చదివిన తోడనే తామేమో మహావిద్వాంసుల మయితిమనియు తమపాండిత్య మున కిక తాతముత్తాత లాచరించిన వృత్తి ననుసరించుట గౌరవ లోపమనియు దురభిప్రాయపడి మనవారనేకులు తమదుష్పాండి త్యముచేత నెందుకుం బనికిరాక చెడిపోవుచున్నారు. ఇందుకు దృష్టాంత ముగా నాచిన్నతనములో నొకమంగలి రాజమహేంద్రవర రాజకీయ పాఠశాలలో నాలవతరగతివఱకును జదివి చాలించి, తనకులానుగత మయినవృత్తి నవలంబించుట లాఘవాస్పదమని తన యల్పవిద్యా

ప్రభావముచేత నిశ్చయించుకొని, యుద్యోగమున కాశపడి యెల్లవారి నాశ్రయించి న్యాయమార్గమున సుఖజీవనము చేయుటకు చాలిన ధనమును వేఱువిధమున సంపాదించుకోలేక దారిద్ర్యభూతముయొక్క ప్రేరణముచేత చౌర్యమునందు ప్రవేశించి, కడపట చెఱసాలయందు పడి చెడి చిక్కులుపడఁగా నేను ప్రత్యక్షముగా చూచియున్నాను. ఇటువంటి యల్పవిద్యావంతులయిన మహాపండితులు తాము రాజకీయోద్యోగములకే యర్హులమనియు, ఇతరవృత్తులేవియు తమగౌరవమునకు తగనివనియు, తామెంత కష్టపడియైనను రాజకీయకార్యస్థానములయందు కొలువుకుదిరి తమయుపజీవమును దానికి ధారపోయవలయుననియు, దృఢనిశ్చయులై లోపల పొట్టకు తిండిలేక పోయినను పయికి బొట్టులును బట్టలును సవరించుకొని సంవత్సరముల కొలఁది జీతబత్తెములు లేక కార్యస్థానములవెంట నూరూరఁదిరిగి వెట్టికి పనిచేయుచు, నైచ్యమునకు వెనుకతీయక యుద్యోగస్థుల యిండ్లచుట్టును దిరిగి బుజములు పడిపోవ వారిపిల్లలనుమోచి యాశ్రయించుచు, పేరులేని చిన్నయుద్యోగస్థులు సహితము వెట్టిపనిలో తప్పులెన్నిపెట్టు చీవాట్లే తమకు లాభముగా తమ జన్మములను సార్థకపఱచుకొనుచుందురు. ఒక్క యల్పవిద్యావంతులకేకాక బహుపరీక్షలం గృతార్థులయిన వారికిని, రాజసేవకే యాశపడి తిరుగుచుండుటవలన నించుమించుగా నిటువంటిగతియే సంప్రాప్తమగుచున్నది. రాజకీయోద్యోగముల సంఖ్యకంటె పరీక్షలం గృతార్థులగువారి సంఖ్య యత్యధికమగుచున్నందున కొందఱికేకాని యందఱికిని పనులు దొరకనేరవు. ఒక్కపనికయి గోతిదరినక్కలవలె ననేకులు నోరుతెఱచుకొని కనిపెట్టుకొని యుండుటచేత నిప్పు డుద్యోగగౌరవమే చెడిపోయినది. రెండురూపాయల జీతమిచ్చినచో నలుగురు పరీక్షాసిద్ధులు దొరకు

చున్నారుగాని యెనిమిదిరూపాయలు జీతమిచ్చినను తిన్ననివంట బ్రాహ్మణుఁడు దొరకుట దుర్లభముగా నున్నది. ఈప్రకారముగాఁ జదువుకొన్నవారందఱును రాజసేవకొఱకే కాచుకొని యున్నయెడల మోసపోయి తుదకెందునకుం బనికిరానివా రగుదురు. స్వాతంత్ర్యము లేకపోవుటచేత సేవకవృత్తి తక్కిన వృత్తులన్నిటికంటె మిక్కిలి యధమమయినది. కాఁబట్టి చదువుకొన్నవారు తప్పక వృత్తులన్నిటి యందును ప్రవేశించి పనిచేయవలసిన కాలము వచ్చినది. అట్లు ప్రవేశించుటచేత వారు తాము లాభమునుపొంది సుఖజీవనము చేయుటకు శక్తులగుటయేకాక వృత్తులను మంచిస్థితికి తెచ్చి దేశమునకు క్షేమము చేసినవారగుదురు. విద్యాధికులు ప్రవేశించినయెడల నన్ని వృత్తులును గౌరవావహములే యగునుగాని గౌరవమునకు భంగము తెచ్చెడి వృత్తి యేదియు నుండదు. ఇంతవఱకును చదువుకొన్నవారెవ్వరును ప్రవేశింపక పోవుటవలన కొన్నివృత్తులు నీచములుగా తలంపఁబడుచున్నవేకాని నీచములగుటకు వృత్తులు చేసిన పాపమేదియు లేదు. ఎప్పుడును వృత్తులయందు ప్రవేశించినవారినిబట్టి వృత్తులకు గౌరవము రావలయునేకాని వృత్తులనుబట్టి ప్రవేశించినవారికి గౌరవము రాఁబోదు. పురుషునకు నిజముగా గౌరవము తెచ్చునవి సత్యమును శాంతమును యుక్తప్రవర్తనమును విద్యయుఁ గాని ధనసంపాదనమున కయి యవలంబించిన వృత్తులు కావు. ఇప్పుడు సర్వోత్కృష్టమయిన దని యెంచఁబడెడు వృత్తియందైనను నీతిమాలినవారును మూఢులును ప్రవేశించి పనిచేయఁజొచ్చినచో దాని గొప్పతనమంతయు మూఁడు దినములలో మూలపట్టి మిక్కిలి నీచమయినదగును. ఇప్పుడు మిక్కిలి నికృష్టమయినదని తలంపఁబడెడు వృత్తియందయినను చదువుకొన్న వారును యుక్తప్రవర్తనము గలవారును ప్రవేశించి పని సాగించు

చున్నచో నిమిషములో దాని కెక్కుడలేని గౌరవమును వచ్చి సర్వజన సమాదరణీయ మగును. మనలోని చదువుకొన్నవారీసత్యమును మనసునందు దృఢపఱచుకొని కొందఱు ముందుగా తాము మార్గ ప్రదర్శకులయి జనులలోఁగల దురభిప్రాయమును తొలగించి వృత్తులను క్రమపఱిచి దేశమును ధనసంపన్నము చేయుటకయి ప్రయత్నింతురని దృఢముగా నమ్ముచున్నాను. అట్లు ప్రవేశించినవారు మంచిసాధనములను కనిపెట్టి పనిని సులభపఱిచి తావిత్తాఢ్యులయి మొత్తముమీఁద దేశమున కంతకును లాభము కలుఁగజేయ శక్తులగుదు రనుటకు సందేహముండదు. చదువుకొన్నవారు వృత్తుల నవలంబించి యుండుటచేత యూరపుఖండమునందు దినదినము నేప్రకారముగా క్రొత్తసాధనములు కనిపెట్టఁబడి పని సులభపడుచున్నదో యెఱిఁగినవారి కీసంగతి వింతగా కనఁబడదు. మనదేశమునందిప్పుడున్న యుపకరణములలో లోపము లేమి యున్నవనియు వానిని బాగుపఱుపవలసిన యావశ్యకమేమున్నదనియు కొందఱు భావింపవచ్చును గాని వారియూహ యెంతమాత్రమును సరియైనది కాదు. లోకములో మనుష్యుఁడుచేసిన కార్యములన్నియు నంతకంత కభివృద్ధి పొందఁదగినవిగా నుండును. ఈదినమున పూర్ణముగా నున్నట్టు కనఁబడునవి రేపటిదినము మరల నాలోచించినచో వానియందు కొన్నిలోపములగపడి మరల మార్పఁదగినవిగా కనఁబడుచుండును; కొన్నివస్తువులయందు లోప మొక్కసారిగా కనఁబడక పోయినను వానిని సులభముగా చేసెడు సాధనములయందు లోపములగపడి యభివృద్ధికి తగినవిగా నుండును. ఈ ప్రకారముగా నాలోచించిన కొలఁదిని పూర్వపువారెప్పుడును నెఱుఁగని కొత్తవస్తువులను నిర్మించువిధమును కనిపెట్టుటకును వానిని మేలిమి చెందించుటకును వానిని చేయుసాధనముల

బాగుపఱుచుటకును నావశ్యక మగపడును. దేశము నాగరికతయం దును సుఖభోగాదులయందును వృద్ధిపొందుట కిదేమార్గము. చదువు కొన్నవారు శిల్పాదివృత్తులయందు ప్రవేశించి కొన్ని సంవత్సరములు పూనికతో పనిచేయు భాగ్యము మనదేశమునకు లభించిన తరువాత అద్దములు, కుండలు, పెంకులు, ఇటుకలు, మొదలయిన మట్టిపనుల యందును, వంతెనలు, విగ్రహములు, మండపములు, దేవాలయ ములు మొదలయిన రాతిపనులయందును, బల్లలు, పెట్టెలు, మంచ ములు, బండ్లు మొదలయిన కఱ్ఱపనులయందును, కాలువలు, నూతులు, చెఱువులు మొదలయిన నీటిపనులయందును, చిత్రములు వ్రాయుట యందును, రంగులు వేయుటయందును, తివాచులు బట్టలు మొద లయినవి నేయుటయందును, బెత్తపుపనులయందును, కొమ్ముపనుల యందును, తక్కిన యన్నిపనులయందును, ఎంతో యభివృద్ధిని చూడ వచ్చును. అప్పు డావిరియంత్రములును నీటియంత్రములును గాలియం త్రములును దేశమంతటను వ్యాపించి దేశము కన్నులపండువుగా నుండవచ్చును. ఇదియంతయు మనకిప్పుడు స్వప్నములోని వార్తగా తోఁచవచ్చునుగాని చదువుకొన్నవారు దేశాభిమానులయి తమ కృత్యమును తెలిసికొని వృత్తులయందు ప్రవేశించి దేశాభివృద్ధికి తమ శరీరములను ప్రాణములను ధారపోసినచో నచిరకాలములోనే యీ చెప్పినదంతయు మన కన్నులయెదుట నగపడుసత్యమే కావచ్చును. మనుష్యుల కుపచారములు చేయుట మొదలయినవి కొన్ని సేవకవృత్తు లేగనుకను, అన్నివృత్తులలోను సేవకవృత్తి యధమమయినది గను కను, పెంటలెత్తుట, దొడ్లుతుడుచుట, బట్టలుతుకుట మొదలయిన కొన్నిపనులు న్యాయముగానే యెల్లదేశములయందును సమస్తకాల ములయందును నీచములుగా చూడఁబడుచున్నవి. అందుచేత వాని

నవలంబించినవారికి తక్కినవృత్తుల నవలంబించిన వారికి గల గౌరవ ముండదు. దేశమం దెంత విద్యాభివృద్ధియైనను సమస్త జనులును పండితులగుట యేనాఁడును సంభవింపనేరదు; కొందఱు గాకపోయిన కొందఱయినను మూర్ఖులయి యుండకతప్పదు. అటువంటివారే సాధారణముగా నీకడపట చెప్పిన నీచవృత్తులయందు ప్రవేశించి పని చేయుచుందురు. అవి తప్ప గౌరవమునకు భంగము కలిగించెడు నట్టియు విద్యావంతుల కర్హములు కానట్టియు వృత్తులు మఱియేవియు లేవు. ఇవిసహితము మనదేశమునం దిప్పుడు గౌరవప్రదములుగా నెంచఁబడుచున్న భిక్షాదివృత్తులకన్న వేయిరెట్లు శ్రేష్ఠమయిన వనియే చెప్పవచ్చును. సోమరితనమున కాలము గడపుచు స్వకాయ కష్టపడక పరులవిత్తమువలన జీవించుటకంటె హేయమైనవృత్తి లోకములో నేదియు నుండదు. యాచ్నావృత్తి పరమనికృష్టమైన దనియు దానికంటె లాఘవాస్పద మయినది మఱియొకటి లేదనియు మనపూర్వు లనేకవిధములఁ జెప్పియున్నారు. వారిలో నొకకవీశ్వరుఁడు యాచకుఁడు గడ్డిపఱకకంటెను తేలికయనియు, గడ్డిపఱకలు గాలి కెగురఁగొట్టుకొని పోవుచుండఁగా యాచకుఁ డెగురకొట్టుకొని పోకుండుటకుఁగల కారణము దరికి చేరనిచ్చినచో వాఁడు తన్నుకూడ యాచించి పీడించునని గాలిదేవుఁడు భయపడుటయేయనియు, చమత్కారముగా చెప్పిన శ్లోకము ననేకులు చదివియుందురు. కాలకర్మ దోషమువలన నిప్పుడ గౌరవముగా నెంచఁబడకున్న యాచ్నావృత్తి నశించి కష్టపడి స్వార్జితమువలన జీవించు వృత్తులే గౌరవావహములని యేర్పడినంగాని దేశమెన్నటికిని బాగుపడదు. చదువుకొన్నవారు వృత్తులయందుఁజేరి పనిచేసినఁగాని వృత్తులకు గౌరవమురాదు. మన తొల్లింటి మహానుభావులు సహితము తాము వృత్తులయందు

ప్రవేశించి యేవృత్తి నవలంబించినను న్యాయమార్గావలంబనులకు గౌరవలోపములేదని లోకమునకుఁ జూపి యున్నారు. రాజసూయాధ్వరముచేసి సార్వభౌముఁడైన ధర్మరాజంతవాని తమ్ములు నకులసహదేవు లశ్వపాలనమును గోపాలనమును నీచముగా నెంచక పనిచేసి యున్నారు; దిగ్విజయముచేసి విజయుఁడని పేరొందిన యాసార్వభౌముని తమ్ముఁడే నాట్యాచార్యుఁడుగా కుదిరెను; చక్రవర్తియైన నలుఁడును, భీముఁడును వంటలవారుగా నుండుటకు సంశయింపలేదు. ఈకడపట చెప్పిన వారిరువురును విద్యాధికులగుటచే పాకకౌశలమునందసమానులై నలపాక భీమపాకములని లోకులు సామెతగా చెప్పుకొనునంత ప్రసిద్ధి కెక్కిరి. అంతకుపూర్వమే వారికి చిరకాలాభ్యాసములేక పాకవిద్యయందటువంటినేర్పు కలుగుట సంభవింపదుగదా? అది యెట్లైనను రాజాధిరాజులు పాదాక్రాంతులై పనిచేయ సమస్తగౌరవములను పొందిన కిరీటాధిపతులు సహితము సమయము వచ్చినప్పు డట్టి వృత్తుల నవలంబించుట గౌరవహీనతగా నెంచలేదనియు, వారటువంటివృత్తులయందు ప్రవేశించుటవలన వారిగౌరవము లేశమాత్రమును చెడలేదనియు, పయి నిదర్శనములవలన స్పష్టమగుచున్నది. అదిగాక మనఋషులును విద్వాంసులును పలువురు చతుష్షష్టికళల నభ్యసించి ప్రవీణులయినట్లు బహుగ్రంథములు సాక్ష్యమిచ్చుచున్నవి. పాక శిల్ప గజాశ్వశాస్త్రాదులు చతుష్షష్టికళలలో చేరిన వాటచేత పూర్వకాలమునందు మనలోని విద్వాంసులు బహువృత్తులకు గౌరవము తెచ్చిరనుట విస్పష్టమగుచున్నది. మఱియు నీపైని చెప్పిన శాస్త్రములకు ఋషులే కర్తలయి యున్నారు. కాఁబట్టి పూర్వపు విద్వాంసులమార్గము ననుసరించి యిప్పటి విద్యావంతులును వృత్తుల నవలంబించి యాయావిషయములయందు గ్రంథములను రచించి వాని నభివృద్ధి పొందించినఁగాని దేశాభివృద్ధి కలుగదు.

మన దేశమునందలి శిల్పాదుల యభివృద్ధికయి యాయాజాతుల వారే యాయావృత్తుల నవలంబింపవలయు నన్న నియమమును పెట్టుకొనక యెవ్వరికి దేనియందభిరుచిగలదో వారాపనియందు ప్రవేశించుట యావశ్యకమనియు వస్తునిర్మాణక్రమము కాలానుగుణముగా మాఱుచుండవలయుననియు, కర్మకారులు విద్యాభ్యాసము చేసినవారు కావలయుననియు, విద్యావివేకవంతులు వృత్తులకు పూనుకొనవలయుననియు చెప్పియున్నాను. పుస్తకములయం దెంతచదివినను చదివిన విషయములను ప్రత్యక్షముగా చూచి గ్రహించినంగాని యావిద్య పూర్ణము కానేరదు. సంగీతశాస్త్రమునందు రాగ లక్షణాదులను నేర్చుకొన్నమాత్రముచేతనే యెవ్వరును కర్ణరసాయనముగా పాడ శక్తులుకారు. కాఁబట్టి లోకములో ననుభవజ్ఞానములేని చదువంత ప్రశస్తము కాదు. శిల్పాదులయందు ప్రవేశించిన విద్యావంతులు యంత్రనిర్మాణాదులను గూర్చిన కేవల శాస్త్రజ్ఞానముతో తృప్తిపొందియుండక యంత్రముల నిర్మించి వానితో పనిచేసెడు దేశములకుఁ బోయి నిర్మాణకౌశలమును పనిచేయు క్రమమును కనిపెట్టి యనుభవజ్ఞానమునుకూడ సంపాదింపవలయును. అట్లుచేసిననే నిజమయిన యభివృద్ధి కవకాశము కలుగునుఁగాని యిల్లువదలక మూల కూరుచుండి యాకాశమువంక చూచి యాలోచించుచున్న మాత్రమున నభివృద్ధి కలుగదు.

మిత్రులారా! మనము విద్య చదువుకొన్నది మనస్వభావమును శక్తిని గ్రహించి యుక్తాయుక్తముల నాలోచించుటకు శక్తులమయి యుక్తమార్గమున నడుచుకొనునిమిత్తము గాని మనము చదువుకొన్నామని యితరులకు చూపుటకొఱకును ప్రతిష్ఠకొఱకును గాదు. తక్కినవారికంటె మనము వివేకుల మయినందుకు ఫలము మన మాత్మాభిమానము గలవారమయి, అంతరాత్మ చెప్పినదాని యందు

గౌరవముంచి, తదుక్తరీతిని ప్రవర్తించుట. అంతేకాని మన మంతరాత్మ నడుగున ద్రొక్కి మూర్ఖులయిన వారి మెప్పునకయి దానిని వారియభిప్రాయములకు బలివెట్టి యస్వతంత్రులమయి కీలుబొమ్మలవలె పరులాడించిన ట్లెల్లను నాడుచుండుట మన కెంతమాత్రమును పౌరుషకర్మము కాదు. మీరు మీస్వాతంత్ర్యమును మాటలచేత మాత్రమేకాక కార్యములచేతకూడ లోకమునకు వెల్లడిపఱిచి తెలియనివారు చేసెడు పరిహాసములను లక్ష్యము చేయక మీరు న్యాయమని నమ్మిన ప్రకారముగా శిల్పాదివృత్తులయందు మీలోతగినవారు ప్రవేశించి యితరులకు దారిచూపి లోకోపకారధురీణులగుదురని కోరుచున్నాను.

